

LIETO Nummela

Kivikautisen asuinpaikan koekaivaus

MUSEOVIRASTO
Arkeologian osasto, koekaivausryhmä II
Simo Vanhatalo 2006

KAIVAUSKERTOMUS

Kohteen nimi:	LIETO Nummela
Muinaisjäännöslaji:	kivikautinen asuinpaikka
Muinaisjäännösrekisterinnumero:	423 01 0064
Inventointinumbero:	–
Lääni:	Länsi-Suomen lääni
Kunta, kuntanumbero:	Lieto, 423
Kylä, kylänumbero:	Rähälä, 445
Tila, rek.no:	Nummela, 3:53
Kiinteistötunnus:	423–445–0003–0053
Maanomistaja:	Jukka Antero ja Outi Hannele Hakanpää
Katuosoite:	Valkonkuja 6
Postinumbero, -toimipaikka:	21420 Lieto
Gt-kartta:	1
Peruskartta:	2022 01 Yliskulma
Yhtenäiskoordinaatit:	P: 6726 063 (hiekkakuoppa) (Mjrek. P: 6726 079, I: 3255 147, Z: 50) I: 3255 172 Z: 46–50
Peruskoordinaatit:	X: 6718 642 (Mjrek. X: 6718 650, Y: 2419 540, Z: 50) Y: 2419 568 Z: 46–50
Paikannusmenetelmä:	satelliittipaikannin Garmin III P (tarkkuus <±4 m)
Rahoittaja:	Museovirasto, koekaivausryhmä II
Tutkimusaika:	7.–18.8.2006
Tutkimustapa:	koekaivaus, koekuopat
Tutkimusala / kaivausala:	2000 m ² / 14 m ²
Kaivauksenjohtaja:	Simo Vanhatalo, HuK
Piirtäjä:	Riikka Mustonen, HuK
Tutkimusavustaja:	Jan-Erik Nyman, fil. yo
Kaivajat:	2, koekaivausryhmän palkkaamia
Kaivauslöydöt:	KM 36449:1–75, kiviesineen katkelmia, hioimen katkelma, laakakivi, kvart-siesineitä, kvartsi-, kivilaji-iskoksia, palanutta luuta ja palanutta savea., Diar. 18.12.2006
Valokuvat:	F. 141599–141607, kuvat 1–9, luettelo s. 6, s. 11–15, 5 kuvataulua
Diat:	D. 58819–24, luettelo s. 6
Gt-karttaote:	GT 1, pain. 2001, s.7
Peruskarttaote:	PK 202201 Yliskulma, pain. 1983+1991, s. 8
Kartat:	Yleiskartta 1:200 (karttapohjana on käytetty peruskarttaa) , A4, s. 9
Tasokartat:	Koekuopasta 8 tasossa 3, koekuopasta 12 tasoissa 1,5–2, ja 2, A4, s. 10
C14-ajoitukset:	-
Aikaisemmat kaivaukset:	-
inventoinnit:	-
tarkastukset:	2002 Kaarlo Katiskoski 2005 Kaarlo Katiskoski (viisi lapionpisto)
muut tiedot:	Museoviraston kirjeet: Diar. 28/312/2006, 10.7.2006, Diar. 180/304/2005, 22.7.2005, 29.6.2005
Aikaisemmat löydöt:	KM 33388:1-4, tasataltan katkelmia 2 kpl, kvartsiuurin ja kvartsi-iskos. Diar. 30.10.2002.
Lähistön muinaisjäännökset:	Papinummi 423 01 0038 kivikautinen asuinpaikka Ääriännummi 423010037, kivikautinen asuinpaikka Nummenpää 423010040, kivikautinen asuinpaikka
Lähistön löydöt:	Papinummi: KM 13608: 1–9, Diar. 4.10.1954 (piinuoli, saviastian paloja, palanutta luuta, kvartsi-iskoksia, kivilaji-iskoksia ja kivilas- tu), KM 13609, Diar. 4.10.1954 (poikkikirves), KM 20970, Diar. 24.11.1980 (porfyriitti-iskos), KM 21146, Diar. 24.7.1981, (poikkiteräinen taltta), KM 25857: 1–15, Diar. 12.10.1990 (kiviesineen katkelmia, saviastian paloja, savitiivisten pala, kivilaji- ja kvartsi-iskoksia).

TUTKIMUSPERUSTE

Kohde tutkittiin, koska kivikautisen asuinpaikalla olevaa pientä hiekkakuoppaa on tarkoitus laajentaa kotitarvesoranoton takia. Jukka ja Tuula Sipilä löysivät vuonna 2002 Nummelan hiekkakuopasta kivikautisia löytöjä; kivilajiesineen katkelmia, kvartsiesineen ja kvartsi-iskoksen (KM 33388: 1–4, Diar. 30.10.2002). Tällöin Kaarlo Katiskoski teki tarkastusmatkan kohteeseen ja löysi paikalta kvartsi-iskoksia. Kohde tutkittiin vuonna 2006, koska hiekkakuopasta haluttiin ottaa jälleen maa-ainesta.

KOHTTEEN SIJAINTI JA KUVAUS

Tutkittava kohde sijaitsee noin 8.3 kilometriä koilliseen Liedon kirkosta, Nummelan tilalle johtavan tien länsipuolella. Hiekkakuoppa on muinaisen rantalinjan synnyttämässä jyrkässä rinteessä, joka nousee kohti luodetta. Rinteessä kasvaa havumetsää. Tien itäpuolella on alava peltoalue.

Katiskoski arvelee kuopan olevan noin 40 vuotta vanhan. Se on merkitty vuoden 1983 peruskartalle, mutta ei vuonna 1963 tai 1999 painetuille peruskartoille. Sipilöiden löydöistä numerot 1, 3 ja 4 (tasataltan terän katkelma, kvartsiuurrin ja kvartsi-iskos) ovat löytyneet hiekkakuopan reunasta pohjalle valuneesta hiekasta, löytö numero 2 löytyi läheisen siltarummun päälle kasatusta hiekasta. Lähistöllä on lukuisia kivikauteen ajoitettuja muinaisjäännöskohteita.

KAIVAUSMENETELMÄT

Metsään hiekkakuopan luoteispuolelle kaivettiin 9 kappaletta 1 x 1 m ja 7 kappaletta 0.6 x 0.6 m kokoista koekuoppaa. Hiekkakuopan reunat ja pohja myös tutkittiin pinnalta. Koekuopat sijoitettiin noin 5–20 metrin etäisyydelle toisistaan. Lopulliseksi kaivauspinta-alaksi muodostui 14 neliometriä. Löytösyvyudet merkittiin noin 10 cm:n tarkkuudella. Koekuoppien syvyudet vaihtelivat 35–60 cm välillä. Joidenkin koekuoppien nurkkiin kaivettiin lapiolla syvemmät tarkistuspistot aina 75 cm:in asti. Koekuoppien kohdilta turpeet poistettiin lapiolla ja kaivamiseen käytettiin kaivauslastoja. Korkeus siirrettiin Vuohenkulman pohjoispuolella kulkevan tien pinnan korkeuspisteestä (44.6 m mpy).

Alueesta laadittiin yleiskartta mittakaavaan 1:200. Koekuopasta 8 piirrettiin taso 3 ja koekuopasta 12 piirrettiin tasot 1.5–2, 2 ja 3. Tutkimusalueesta otettiin mustavalko- ja väridiakuvia. Kaivausten lopussa koekuopat peitettiin. Lisäksi lähistön kaikki mahdolliset avoimet maanpinnat tarkastettiin.

KAIVAUSHAVAINNOT

Turvekerros oli 5–10 cm paksuinen. Huuhtoutumiskerros puuttui joistakin koekuopista, mutta esiintyessään se oli nokista tai likaisen harmaata. Noki on todennäköisesti peräisin metsäpalosta. Maavärien havainnointi oli vaikeaa kuivuuden takia, mutta kosteutettuna koekuopissa näkyi ruosteenruskeaa tai harmaata hiesua tai hietaa. Koekuopissa 8, 9 ja 12 näkyi punertavaa hiekkää. Punainen väri on maaperälle luontaista. Koekuopissa 8 ja 12 oli joitakin likamaaläikkiä, joista löytyi palaneita luita. Kaikissa kuopissa oli kiviä, jotka olivat

halkaisijaltaan 5–25 cm kokoisia. Ne eivät kuitenkaan muodostaneet mitään kiinteitä rakenteita. Koekuoppa 1 vaikutti osuneen vanhan pellon kohdalle. Vain koekuoppa 15 oli löydötön.

Kulttuurimaakerroksen säilymiseen on voinut vaikuttaa muinaiset rantavoimat. Kivilaji-iskosten reunoissa oli nähtävissä kulumia, maasta löytyi saostumia ja maalajeissa oli veden huuhtomisesta johtunutta lajittuneisuutta. Muinaisrantoihin viittaavia ilmiöitä tai tulvahiekkakerroksia ei koekuopissa ollut havaittavissa.

Hiekkakuopan yläreunan korkeus on noin 50 m ja tutkitun alueen luoteisosa nousee tästä vielä noin 3 metriä ylöspäin. Läheisistä asuinpaikoista Papinnummi on määritelty 50 m korkeudelle ja Ääriännummi 40 metrin korkeudelle. Molemmista on löytynyt saviastian paloja. Rannansiirtymäteorian perusteella Nummela ajoittuisi esikeraamiseen aikaan.

LÖYDÖT

Suurin osa löydöistä tuli kerroksista 1 ja 2. Löytöjä tuli 226 kappaletta ja ne painoivat yhteensä 2677.9 g. Yleisin löytö oli kvartsi-iskokset (89 kpl). Seuraavaksi eniten löytyi kivilaji-iskoksia (38 kpl) ja palanutta luuta (38 kpl). Kivilaji-iskoksissa esiintyi porfyryriä, liusketta ja hiekkakiveä. Esineitä tai niiden katkelmia oli 10 kappaletta. Lukuun sisältyy yksi hioimen katkelma, yksi kvartsikaavin ja epämääräisempiä kiviesineen katkelmia, joissa oli säilynyt hiottua reunaa. Koekuopasta 3 löytyi kookas hiekkakivinen laakakivi, joka on ehkä toiminut alasinkivenä tai hioinlaakana. Selviä käyttöjälkiä siinä ei ole. Kvartsi-iskosten joukossa oli muutamia hyvälaatuisia kvartsia olevia kappaleita, mutta pääosin kvartsi oli melko huonolaatuista. Saviastian paloja ei löydetty, mutta koekuopasta 12 löytyi hieman palanutta savea. Koekuopista 8 ja 12 tuli määrällisesti eniten löytöjä (yhteensä 127 kpl).

paino	kerros	0	0.5	1	1.5	2	2.5	3	4	yhteensä
Hiekkakiveä				185.0						185.0
Hioimen katkelma		54.5								54.5
Kiviesineen katkelmia				22.5		5.1		3.1		30.7
Kivilaji-iskoksia		85.8		120.0	18.4	149.7	32.5		12.8	419.2
Kvartsi-iskoksia			19.8	143.4	4.4	78.6	8.1			254.3
Kvartsiitti-iskoksia						2.0				2.0
Kvartsikaavin					8.4	3.5				11.9
Kvartsisäleitä					4.2					4.2
Kvartsiytimiä				3.4						3.4
Laakakivi				1704.0						1704.0
Palanutta luuta				1.0		2.4		0.4		3.8
Palanutta savea				4.9						4.9
yhteensä		140.3	19.8	2184.2	35.4	241.3	40.6	3.5	12.8	2677.9

paino	koekuoppa	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	16	irto	yht.
Hiekkakiveä				90.8		20.8	38.0		26.7		8.7							185.0
Hioimen katkelma																	54.5	54.5
Kiviesineen katkelmia		3.1		11.6		4.7			9.4				1.9					30.7
Kivilaji-iskoksia		94.6			27.9	8.9	18.4		85.7	13.5	6.5		8.0	12.8		57.1	85.8	419.2
Kvartsi-iskoksia		41.9	1.2	2.3	21.2	14.8	17.4	15.0	54.5	22.9	37.9	0.4	19.2	1.0	0.1	4.5		254.3
Kvartsiitti-iskoksia											2.0							2.0
Kvartsikaavin			2.5				8.4				1.0							11.9
Kvartsisäleitä							4.2											4.2
Kvartsiytimiä													3.4					3.4
Laakakivi				1704.0														1704.0
Palanutta luuta		0.4			0.1				2.4				0.9					3.8
Palanutta savea													4.9					4.9
yhteensä		140.0	3.7	1808.7	49.2	49.2	86.4	15.0	178.7	36.4	56.1	0.4	38.3	13.8	0.1	61.6	140.3	2677.9

kappale	kerros	0	0.5	1	1.5	2	2.5	3	4	yht.
Hiekkakiveä				16						16
Hioimen katkelma		1								1
Kiviesineen katkelmia				5		2		1		8
Kivilaji-iskoksia		4		12	3	15	3		1	38
Kvartsi-iskoksia			3	60	2	21	3			89
Kvartsiitti-iskoksia						1				1
Kvartsikaavin					3	2				5
Kvartsisäleitä					2					2
Kvartsiytimiä				2						2
Laakakivi				1						1
Palanutta luuta				6		28		4		38
Palanutta savea				25						25
yhteensä		5	3	127	10	69	6	5	1	226

kappale	koekuoppa	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	16	irto	yht.
Hiekkakiveä				1		2	3		9		1							16
Hioimen katkelma																	1	1
Kiviesineen katkelmia		1		1		1			3				2					8
Kivilaji-iskoksia		2			2	1	3		15	3	3		2	1		2	4	38
Kvartsi-iskoksia		8	2	2	5	1	11	8	24	3	8	1	12	1	1	2		89
Kvartsiitti-iskoksia											1							1
Kvartsikaavin			1				3				1							5
Kvartsisäleitä							2											2
Kvartsiytimiä													2					2
Laakakivi				1														1
Palanutta luuta		4			1				24				9					38
Palanutta savea													25					25
yhteensä		15	3	5	8	5	22	8	75	6	14	1	52	2	1	4	5	226

YHTEENVETO

Kaivauslöydöt olivat kiviesineen katkelmia, kivilaji-iskoksia, kvartsikaapimia, -säleitä ja -ytimiä, hioimen katkelma, laakakivi, palanutta luuta ja savea, hiekkakiveä ja kvartsiitti-iskos. Koekuopista 8 ja 12 tehtiin eniten löytöjä ja niissä oli myös nähtävissä likamaaläikkiä. Selvää kulttuurimaakerrosta tai kiinteitä rakenteita ei löydetty. Maan väri oli luontaisesti paikoin punaista. Paikalla on ollut kivikautista toimintaa, mutta ei välttämättä kiinteää asuinpaikkaa. Mäki on ollut kivikaudella laajan vesistön ympäröimä. Hiekanottoa voidaan jatkaa ainakin kuopan lounaispuolella.

Simo Vanhatalo, HuK

Helsinki 18.12.2006

VALOKUVALUETTELO

LIETO Nummela
kuvaaja: Simo Vanhatalo
negatiivikoko: 6 x 6

- Kuva 1 / F. 141599 Tutkimusaluetta, keskellä hiekkakuoppa, kuvattu etelästä.
- Kuva 2 / F. 141600 Tutkimusaluetta, vasemmalla hiekkakuoppa, kuvattu lounaasta.
- Kuva 3 / F. 141601 Tutkimusaluetta, vasemmalla hiekkakuoppa, kuvattu kaakosta.
- Kuva 4 / F. 141602 Tutkimusaluetta, oikealla hiekkakuoppa, kuvattu idästä.
- Kuva 5 / F. 141603 Tutkittava rinne hiekkakuopan luoteispuolella, kuvattu länsilounaasta.
- Kuva 6 / F. 141604 Tutkittava rinne hiekkakuopan luoteispuolella, kuvattu länsilounaasta.
- Kuva 7 / F. 141605 Koekuoppa 8, taso 3, kuvattu etelälounaasta.
- Kuva 8 / F. 141606 Koekuoppa 12, taso 1,5–2, kuvattu etelälounaasta.
- Kuva 9 / F. 141607 Koekuoppa 12, taso 2, kuvattu etelälounaasta.

DIAKUVALUETTELO

LIETO Nummela
kuvaaja: Simo Vanhatalo
filmikoko: 24 x 36

- D. 58819 Tutkimusaluetta, hiekkakuoppa keskellä, kuvattu eteläkaakosta.
- D. 58820 Tutkimusaluetta, hiekkakuoppa vasemmalla, kuvattu lounaasta.
- D. 58821 Tutkimusaluetta, hiekkakuoppa oikealla, kuvattu idästä.
- D. 58822 Koekuoppa 8, taso 3, kuvattu etelälounaasta.
- D. 58823 Koekuoppa 12, taso 1.5–2, kuvattu etelälounaasta.
- D. 58824 Koekuoppa 12, taso 2, kuvattu etelälounaasta.

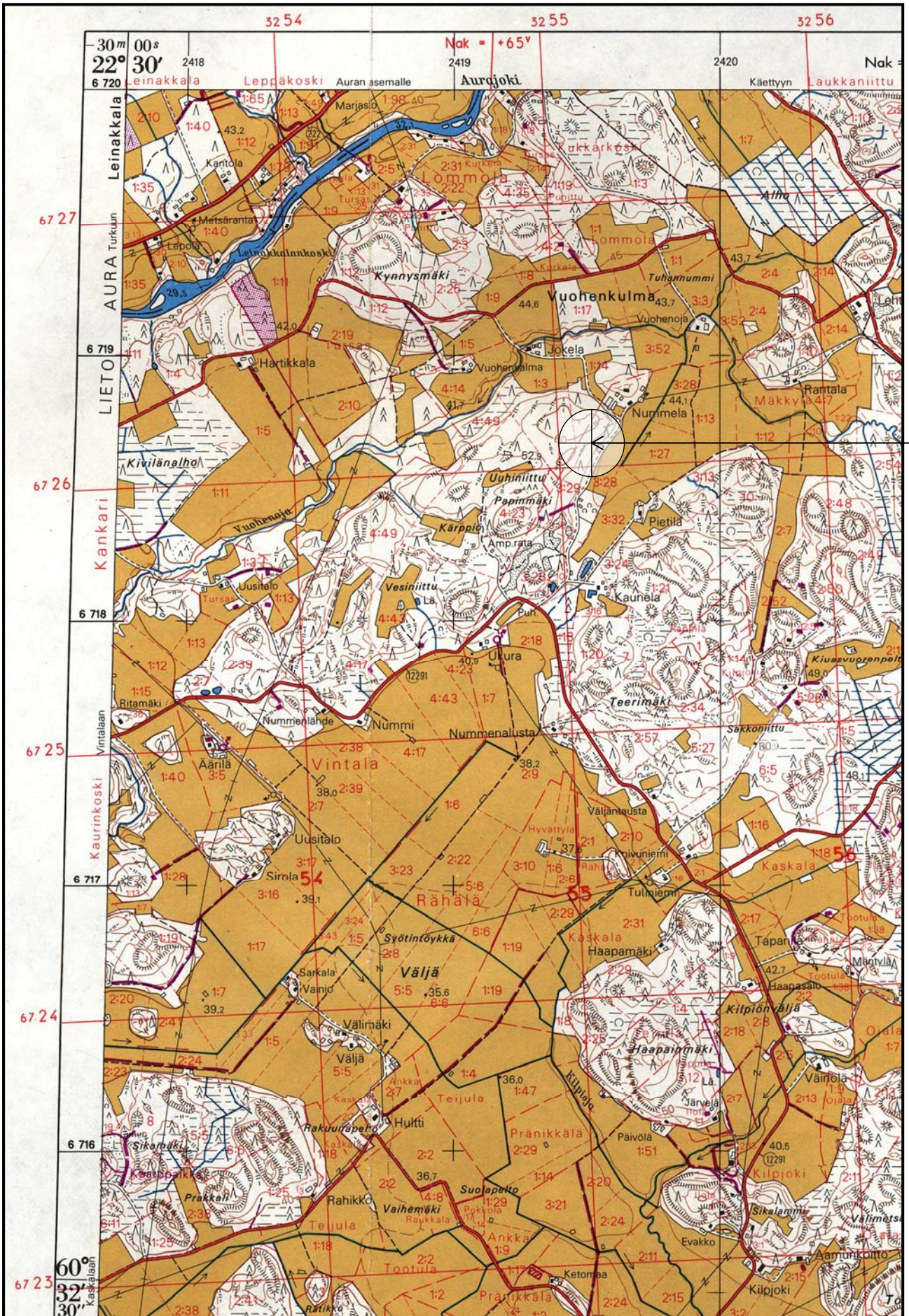

LIETO Nummela

Simo Vanhatalo 2006

PK202201 Yliskulma, pain. 1983+1991

P: 6726 063, I: 3255 172, Z: 46-50, (X: 6718 642, Y: 2419 568, Z: 46-50)

LIETO Nummela Simo Vanhatalo 2006

Kuva 1 / F. 141599
Tutkimusaluetta, hiekkakuoppa keskellä, kuvattu
etelästä.

Kuva 2 / F. 141600
Tutkimusaluetta, hiekkakuoppa vasemmalla, kuvattu
lounaasta.

Kuva 3 / F: 141601
Tutkimusaluetta, hiekkakuoppa vasemmalla, kuvattu
kaakosta.

Kuva 4 / F: 141602
Tutkimusaluetta, hiekkakuoppa oikealla, kuvattu idästä

Kuva 5 / F: 141603
Tutkittava rinne hiekkakuopan luoteispuolella, kuvattu
länsilounaasta

Kuva 6 / F: 141604
Tutkittava rinne hiekkakuopan luoteispuolella, kuvattu länsilounaasta.

Kuva 7 / F: 141605
Koekuoppa 8, taso 3, kuvattu etelälounaasta.

Kuva 8 / F: 141606
Koekuoppa 12, taso 1.5–2, kuvattu etelälounaasta.

LIETO Nummela

Simo Vanhatalo 2006
kuvaaja: Simo Vanhatalo
negatiivikoko: 6 x 6

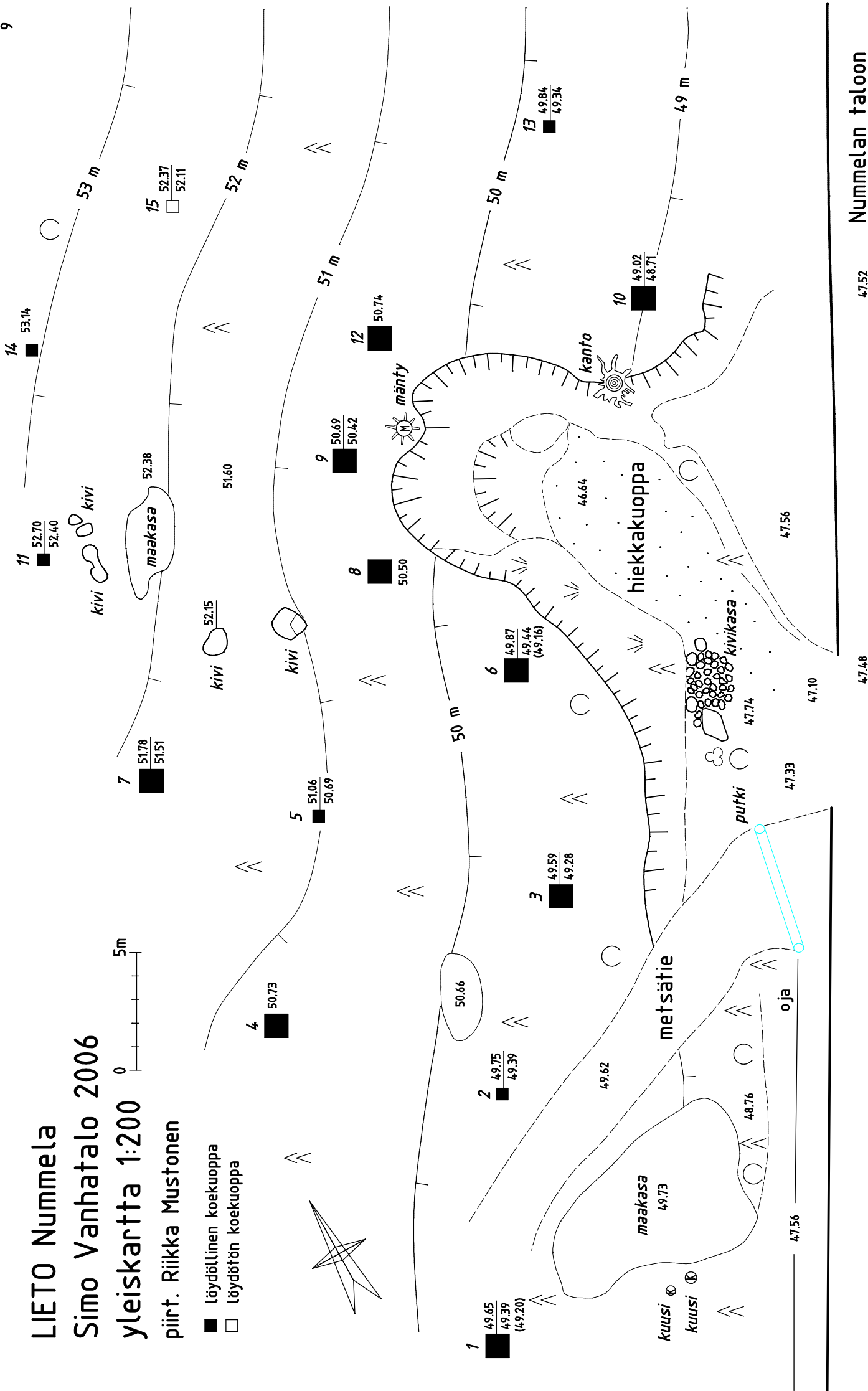
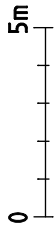
Kuva 9 / F: 141607
Koekuoppa 12, taso 2, kuvattu etelälounaasta.

LIETO Nummela

Simo Vanhatalo 2006

yleiskartta 1:200
piirt. Riikka Mustonen

- löydöllinen koeokuoppa
- löydötön koeokuoppa

Nummelan taloon

47.52

47.48

SVa2006

peltoitie